

Αλλαν Γουατς

PENTE MIKRA ΔOKIMIA

1. Ο θεμελιακός μύθος σύμφωνα με την παραδοση της αρχαίας Ινδίας

Αρχη - αρχη — εκείνο το οποίο υπήρξε όχι πριν από πολύ καιρό, αλλά σε μια αιωνία στιγμή — βρίσκεται ο Εαυτός. Καθένας γνωρίζει τον Εαυτό, αλλά δεν μπορεί να τον περιγράψει, όπως ακριβώς το μάτι βλέπει, αλλά δεν βλέπει τον εαυτό του. Ακόμη, ο Εαυτός είναι αυτό που είναι, ολόκληρο αυτό που είναι, λοιπόν δεν μπορούμε να του δώσουμε όνομα. Δεν είναι ούτε παλιός ούτε καινούριος, ούτε μεγάλος ούτε μικρός, δεν έχει καμία μορφή αλλά δεν είναι καθόλου χωρίς μορφή. Χωρίς να έχει τίποτα το αντίθετο είναι αυτό που όλα τα αντίθετα έχουν από κοινού. Είναι αυτός ο λόγος που κάνει να μην υπάρχει το άσπρο χωρίς το μαύρο, καμία μορφή χωρίς κενό. Όμως ο Εαυτός έχει δύο πλευρές, την εσωτερική πλευρά και την εξωτερική πλευρά. Η εσωτερική του πλευρά ονομάζεται νιργούνα που θα πει ότι μπορούμε να το θεωρούμε σαν την αιωνία πραγματικότητα, την αιωνία συνειδηση και την αιωνία ευχαρίστηση. Η αφήγηση που ακολουθεί θα οδηγήσει λοιπόν στην πλευρά σαγκούνα. Λόγω της Χάρας ο Εαυτός παίζει αδιακόπα και το παιχνίδι του, που ονομάζεται λιλά, μοιάζει στο τραγούδι ή στο χορό, που είναι καμωμένα από ήχο και σιωπή, από κίνηση και από ακινησία. Έτσι το παιχνίδι του Εαυτού συνίσταται στο να χάνεται και στο να ξαναβρίσκεται σε ένα παιχνίδι κρυφτού χωρίς αρχή και χωρίς τέλος. Όταν χάνεται, χάνει όλα του τα μέλη: Χάνει την αναμνηση του ότι είναι η μογή και μοναδική πραγματικότητα και παίζει ότι είναι το πελώριο πλήθος των όντων και των πραγμάτων που σχηματίζουν αυτό τον κόσμο. Όταν ξαναβρίσκει τα μέλη του, καλύπτει πάλι τη μνήμη και ξαναποκαλύπτει ότι είναι αιωνία το μοναδικό όν πίσω από το πλήθος, ο κορμός στο μέσο των κλαδιών, που η εμφαντική του πληθυντικότητα είναι πάντα *Maya*, που θα πει αυταπάτη, τεχνασμα, μαγική δύναμη.

Το παιχνίδι του Εαυτού είναι λοιπόν ομοίο με ένα θεάμα όπου ο Εαυτός είναι ταυτόχρονα ηθοποιός και κοινό. Όταν εισέρχεται στο θέατρο, το κοινό ξέρει ότι αυτό που θα δει δεν είναι παρά μια αναπαράσταση, αλλά ο εμπειρός ηθοποιός δημιουργεί ένα *Maya*, μια αυταπάτη της πραγματικότητας η οποία προξενεί στο κοινό την ευχαρίστηση ή τον τρόμο, το γέλιο ή τα δακρύα. Έτσι στη χώρα και στον πόνο όλων των όντων, ο Εαυτός σαν κοινό, είναι σε εκστάση μπροστά στον ίδιο του τον εαυτό σαν ηθοποιός.

Μια από τις πολυαριθμίες εικόνες του Εαυτού είναι η *hansa*, το Θείο Πουλί που κλωσσαι τον κόσμο με τη μορφή ενός αυγού. Λένε επίσης ότι με τη συλλαβή *han* ο Εαυτός εκπνέει, διασκορπίζοντας όλους τους γαλαξίες στον ουρανό και ότι με τη συλλαβή *sa* εισπνέει επαναφέροντας όλα τα πράγματα στην πρωταρχική ενοτητα. Όμως εάν επαναλάβει κανείς τις συλλαβές *han - sa* ή *san - han* που θα πει «Εγώ είμαι εκείνο» ή *EKEINO* (ο Εαυτός) είναι αυτό που είναι κάθε όν, αυτό που είναι όλα τα όντα. Όταν εισπνέει ο Εαυτός ονομάζεται *Brahma*, ο δημιουργός. Όταν συγχρατείται από την εισπνοή ο Εαυτός ονομάζεται *Vichnou*, προστατής όλων των κόσμων. Και όταν εισπνέει ο Εαυτός ονομάζεται *Siva*, πράγμα που καταστρέφει την αυταπάτη.

Αυτή είναι λοιπόν μια αφήγηση χωρίς αρχή και τέλος, αφού ο Εαυτός εκπνέει και εισπνέει, χάνεται και ξαναβρίσκεται σε όλη την αιωνιότητα. Αυτές οι περιόδοι που μερικές φορές ονομάζονται ημέρες του και νυχτές του — κάθε μέρα και κάθε νύχτα διάρκειας ένα καλπά, που αντιπροσωπεύει 4.320.000 χρόνια

δικα μας. Η ημέρα ή Μανιανταρα, διαιρείται ακόμη σε 4 γιουγκα ή εποχές, που τις ονομαζούμε σύμφωνα με τις ζαρίες: κατ αρχήν έχουμε το Κριτα, την τελεία ζαρία που μετράει 4 ποντούς· δεύτερο το Τρετα, που μετράει 3· τρίτο το Ντάπαρα που μετράει 2 και τέταρτο το Καλι, την πιο κακή απ όλες, που μετράει 1.

Η Κριτα γιουγκα είναι η Χρυσή εποχή, ο χρόνος της ολοκληρωτικής χαράς μέσα στον αριθμό, μέσα στη μορφή και μέσα σ όλες τις ομορφίες του κόσμου των αισθήσεων και που διαρκεί 1.728.000 χρόνια. Η Τρετα γιουγκα είναι λίγο πιο μικρή, διάρκειας 1.296.000 χρόνια και μοιάζει με ένα μήλο στο κέντρο του οποίου θα υπήρχε ένα μόνο σκουληκι: τα πράγματα αρχίζουν ακριβώς να στρεφονται ασχημα και κάθε ευχαρίστηση κηλιδώνεται από λίγη ανησυχία.

Η Ντάπαρα γιουγκα είναι ακόμη πιο συντομή. Η διάρκεια της είναι 464.000 χρόνια και λοιπόν οι δυνάμεις του φωτός και του σκοταδιού, το καλό και το κακό η ευχαρίστηση και ο πόνος, ισορροπούν. Και για την τελική περίοδο υπάρχουν 432.000 χρόνια της Καλι, γιουγκα όπου ο Εαυτός καταπονείται από τα σκοταδία και τα γηράτεια και όπου ο Εαυτός χάνεται σε σημείο που όλη η χαρά του παρουσιάζεται με τη μορφή του τρομού. Τέλος ο Εαυτός εμφανίζεται με τη μορφή του Σίδα με 6 βραχιόνες και με σωμα μπλε, τυλιγμένο με φωτιά για να χορεύει τον τρομερό χορό Τανταδα μέσα στον οποίο το συμπαν, γινομένο διαπυρο από την πυρα του Θεού, μεταμορφώνεται σε σταχτή και επιστρέφει στην ανυπαρξία. Αλλά η αυταπάτη εξαφανίζεται και ο Εαυτός ξαναδρίσκει στην ενοτητα του και την αρχική ευτυχία του και για τη διάρκεια ενός Καλπα από 4.320.000 χρόνια κατοικεί μέσα στο πραλαγία της ολοκληρωτικής γαλήνης πριν να χάθει πάλι.

Οι κόσμοι που εμφανίζονται όταν ο Εαυτός εκπνέει δεν είναι μονον ο δικός μας και αυτοί που βλέπουμε στον ουρανό, γιατί εκτός από αυτούς υπάρχουν κόσμοι που είναι τόσο μικροί που 10.000 θα μπορούσαν να κρυφτούν στην ακμή της γλώσσας μιας πεταλούδας και άλλοι τόσο μεγάλοι που όλα τα αστέρια μας θα μπορούσαν να χωρέσουν μέσα σ ένα ματι μιας γαριδάς ενός απ αυτούς τους κόσμους. Υπάρχουν ακόμη κόσμοι βαθιά μέσα μας και ολόγυρα που ξεφεύγουν από τις 5 αισθήσεις μας και όλοι αυτοί οι κόσμοι, μεγάλοι και μικροί, ορατοί και αόρατοι, είναι πολυαριθμοί σαν τους κοκκούς της αμμου του Γαγγή.

Μεσ απ όλους αυτούς τους κόσμους που εμφανίζονται, όλα τα όντα τα προικισμένα με ευαισθησία περνούν από 6 δρόμους ή διαιρέσεις του Κυκλού του Γίγνεσθαι. Αυτοί είναι οι ακολουθοί, αριθμώντας με τις θέσεις των δελονιών ενός ρολογιού, αρχίζοντας από την κορυφή του Κυκλού. Το πρώτο είναι ο τομέας του ντεδα, δηλαδή οι θεοί και οι αγγέλοι στον πιο ψηλό βαθμό της ευτυχίας και της πνευματικής επιτυχίας. Το δεύτερο είναι ο τομέας του ασουρα, των μαστοφορών ζωών, των φαρίων, των πτηνών και των εντομών. Το τέταρτο είναι ο τομέας του ναρακα που είναι η πιο βαθιά αγωνία και η πνευματική αποτυχία, στο πιο χαμηλό σημείο του κυκλού και περιλαμβάνει τα καθαρτήρια του παγού και της φωτιάς, αποκαλύπτοντας τον Εαυτό μέσα στην εκστάση του πόνου. Το πέμπτο είναι ο τομέας του πρετα, δηλ. τα απατημένα πνεύματα με τεραστίες κοιλίες και με μικροσκοπικά στομάτια. Το έκτο και τελευταίο είναι ο τομέας της ανθρωπότητας. Όλα τα όντα μέσα στους 6 δρόμους είναι δεμένα στον κυκλό του γίγνεσθαι με το καρμα τους που θα πει πράξη κινούμενη από την αιτιότητα είτε είναι καλή είτε είναι ασχημή. Κάθε όν επιθυμεί τους καρπούς της πράξης όσο συνεχίζει να αγνοεί την αληθινή του φύση, αφού σκεφτεται: «εχω εισέλθει στην υπαρξή και θα παψω να υπάρχω» και δεν καταλαβαίνει ότι δεν υπάρχει εγώ ούτε Εαυτός εκτός απ αυτό που είναι πρωταρχικό και πέρα από κάθε χρόνο και κάθε χώρο.

Έτσι αυτό απομακρυνόντας όλες τις ιδέες και όλες τις θεωρίες και μελετώντας πολύ και εντατικά την αίσθηση του «Εγώ εμίαι» θα λάβει συνειδηση — ξαφνικά — ότι δεν υπάρχει εαυτός αλλά Έαυτος. Αυτό ονομάζεται Τζιβαν - μουκτα, δηλαδή απελευθερωμένο ενώ είναι ακόμα στην ατομική του μορφή, πριν από το θάνατο του σώματος και πριν από τη διάλυση όλων των κόσμων στο τέλος του Καλπα. Γι' αυτόν δεν υπάρχουν πια ούτε το εγώ ούτε ο άλλος, το δικό μου και το δικό σου, η επιτυχία και η αποτυχία. Από όλες τις πλευρές στο εσωτερικό και στο εξωτερικό διακρίνει όλα τα όντα, όλα τα πράγματα, όλα τα συμβάντα σαν να μην ήταν παρά ο Έαυτος που παίζει με τις απειραριθμές μορφές του.

2. Η μεγάλη μαντάλα.

Οι κυκλοι της λαμπροτητας, τα μαντάλα της Ινδίας έχουν πάντα ασκήσει μια γοητεία: ροδοειδή καθεδρικών γοθικών, μωσαϊκά βυζαντινά πάνω στην επιφάνεια την εσωτερική ενός θόλου, ακτινοειδή και ακτινοβόλα πετάλα καποιών λουλουδιών, συμμετρία των κρυσταλλών του χιονιού, πέτρες ακριβές στερεωμένες αναμειγνύοντας σε πολυτίμους πολυχρωμούς λίθους σε σχήμα στεφανοειδών και τα μαντάλα κατά κυριο λόγο, έτσι ακριβώς όπως τα βρίσκει κανείς μέσα στις θιβετιανές ζωγραφίες — οι κήποι του παραδείσου κυκλικοί, με φυτά και δέντρα στολισμένα με τυμάλκη που περιβάλλουν ένα εσωτερικό κυκλό των Βουδδών Ντιανί με την συνοδεία τους. Είναι επίσης κάτω από αυτή τη μορφή που ο Δαντής περιεγραφέ το δράμα του Θεού περιτριγυρισμένου από αγίους και αγγέλους, στο τέλος του «Παραδείσου». Ο Κ.Γ. Γιουνγκ έχει υποθέσει ότι αυτή η λαμπρότητα θα μπορούσε ίσως να εξηγηθεί με μια τυχαία σχέση μεταξύ της μορφής του μαντάλα και της βασικής διαμορφωτικής ενέργειας του κινήτου καθρεφτή. Γιατί υπάρχει πραγματικά μια τάση, σχεδόν καθολική, να εκφράζουμε το θείο με ορούς ακτινοβολούντος φωτός. Μου συμβαίνει μερικές φορές να ευχόμην για τον εαυτό μου την άνεση και την ικανότητα που θα μου επέτρεπαν να προβάλω μια τέτια εικόνα σε κίνηση, μορφή και χρώματα μεγάλης εκφραστικότητας πάνω στο θόλο ενός πλανιταρίου, όπως μέσα στις επιδείξεις του Στροβίλου των Τζακομπς και Μπέλσεν. Φαντάζομαι την εκρήξη μπλε ηλεκτρικού φωτός που να διαρκέσει μόλις τόσο ώστε να μην τυφλώσει, και να μετριάσκει προς ένα ασπρό χρυσάφι. Μαζί με το φως, ο ήχος: η θριαμβευτική διαπεραστική μουσική της τρομπέτας του Γαβριήλ που ξυπνάει και αναταράζει τους νεκρούς. Το στεφανί του φωτός ανεβαίνει προς το κέντρο της, εκπέμποντας ένα φωτοστεφανό ομοκέντρο από ένα κοκκινό φθορίζον, έπειτα κυκλό στον κυκλό ολό το οπτικό φάσμα — πορτοκαλί, κιτρινό, μπλε, λουλακί, βιολετί, και από εκεί έπειτα ένα διάφανο σκοτάδι, όπως μέσα σ' ένα καθρεφτή, και ελογυρά ένας κυκλός από λαμψείς που αναδύει ένα καινούριο αυράνιο τόξο που περιβάλλει το άλλο. Βαθμιαία, όπως οι χρωματιστοί κυκλοι αναδύονται, ο ήχος κατεβαίνει με ποικίλα διαλειμματα αρμονικά, μέχρις ότου με το μαυρό το λακκοχρωματισμένο φτάνει σ' ένα βάθος τέτιο ώστε οι τοίχοι τρέμουν από αυτό και γίνονται παλλόμενοι, παραγόντας έτσι ένα φάσμα δονήσεων που μόνο το δέρμα αισθάνεται μεταβάλλοντας την ηχητική σε κάτι στερεό, με όλες τις πλοκές της υφής του.

Αυτές οι δονήσεις επηρεάζουν με τη σειρά τους το βλεννώδες της μύτης προκαλώντας οσμές που αρχίζουν από το Τζινγκο ή ξύλο αλόης που καιγεται, το αγαπημένο άρωμα του Βουδδών και πάνε από τα τριανταφυλλά, τα γαρύφαλα και τον αλμυρό αέρα της θάλασσας μέχρι τον καφέ τον πρόσφατα αλεσμένο, την μέντα, το θυμάρι, το ζεστό κόνιακ, και από εκεί στο τυρί, στην αμμωνία, στα εκκρίματα, στο καυτό αίμα.